

Talousvaliokunta

Valtioneuvoston huoltovarmuusselonteko

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston huoltovarmuusselonteko (VNS 8/2022 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty tarkastusvaliokuntaan, hallintovaliokuntaan, liikenne- ja viestintävaliokuntaan, maa- ja metsätalousvaliokuntaan, puolustusvaliokuntaan, sivistysvaliokuntaan ja sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:

- liikenne- ja viestintävaliokunta LiVL 35/2022 vp
- tarkastusvaliokunta TrVL 4/2022 vp
- puolustusvaliokunta PuVL 10/2022 vp
- sivistysvaliokunta SiVL 27/2022 vp
- maa- ja metsätalousvaliokunta MmVL 31/2022 vp
- sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta StVL 14/2022 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- teollisuusneuvos Eeva Vahtera, työ- ja elinkeinoministeriö
- neuvotteleva virkamies Pertti Hämäläinen, työ- ja elinkeinoministeriö
- haavoittuvuuksien ja resilienssisektorin johtaja, kommodori Jukka Savolainen, Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskus
- toimistopäällikkö Markku Koponen, Finanssivalvonta
- johtaja Jukka-Pekka Juutinen, Kyberturvallisuuskeskus
- johtava asiantuntija Tarvo Siukola, Energiavirasto
- toimitusjohtaja Janne Känkänen, Huoltovarmuuskeskus
- toimitusjohtaja Jukka Ruusunen, Fingrid Oyj
- johtava asiantuntija Markku Rajamäki, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- hankejohtaja Panu Vesterinen, Keskuskauppakamari
- johtaja, kestävä kehitys Helena Soimakallio, Teknologiateollisuus ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- ulkoministeriö

Valiokunnan mietintö TaVM 51/2022 vp

- sisäministeriö
- valtiovarainministeriö
- Suomen Pankki
- Poliisihallitus
- suojelupoliisi
- Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea
- Business Finland Oy
- Yleisradio
- Aluehallintovirastot
- Suomen Kuntaliitto
- Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- tutkimusjohtaja Jyrki Ali-Yrkkö, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA
- Energiateollisuus ry
- Finanssiala ry
- Kemianteollisuus ry
- Lääketeollisuus ry
- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- Marttaliitto
- Metsäteollisuus ry
- Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry
- Suomen Punainen Risti
- Suomen Satamaliitto ry
- Suomen Varustamot ry

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Valtioneuvoston huoltovarmuusselonteko annettiin eduskunnalle ensimmäisen kerran syyskuussa 2022. Selonteossa määritellään keskeiset tavoitteet huoltovarmuuden kehittämiseksi vuoteen 2030 mennessä. Talousvaliokunta pitää erittäin tärkeänä, että Suomen huoltovarmuuden näkökulmasta keskeiset asiat ja kehittämistarpeet on koottu eduskunnalle annettuun valtioneuvoston selontekoon. Huoltovarmuusselontekoa on tarkoitus päivittää säännöllisesti. Talousvaliokunta pitää tätä tärkeänä säännöllisen parlamentaarisen vuoropuhelun varmistamiseksi.

Huoltovarmuuden merkitys on viime vuosina entisestään korostunut erityisesti covid-19-pandemian ja kansainvälisessä toimintaympäristössä tapahtuneiden muutosten takia. Valtioneuvosto on reagoinut muuttuneeseen tilanteeseen jo aiemmin muun muassa useilla turvallisuusympäristöön liittyvillä linjauksilla, joita ovat ajankohtaiselonteko turvallisuusympäristön muutoksesta, puolustuselonteko, sisäisen turvallisuuden selonteko ja valtioneuvoston selonteko tiedustelulainsäädännöstä vuonna 2021 sekä ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko vuonna 2022. Lisäksi huoltovarmuudesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta on tehty vuosina 2020—2021 useampia arviointeja ja selvityksiä. Tehdyt selvitykset sekä covid-19-pandemiasta saadut kokemukset osoittavat, että Suomen huoltovarmuusjärjestelmä toimii hyvin. Muuttunut ja jatkuvasti muuttuva toi-

Valiokunnan mietintö TaVM 51/2022 vp

mintaympäristö kuitenkin vaatii toimintamallien jatkuvaa seuraamista, päivittämistä ja kehittämistä sekä huoltovarmuuden turvaamiseksi tarvittavien riittävien resurssien varmistamista.

Huoltovarmuuden tavoitteet sisältyvät valtioneuvoston vuonna 2018 antamaan huoltovarmuuden tavoitepäätökseen. Viime vuosina huoltovarmuustoiminnan painopiste on ollut kriittisten infrastruktuurien toimintakyvyn varmistamisessa ja materiaalisessa varautumisessa. Valmistelu tavoitepäätöksen uudistamiseksi on aloitettu, ja uusi tavoitepäätös annetaan, kun selonteko on saatu eduskunnassa käsiteltyä.

Suomen huoltovarmuuden ylläpitäminen ja kehittäminen edellyttävät tiivistä ja hyvin organisoidua poikkihallinnollista yhteistyötä ja tämän yhteistyön tehokasta ohjaamista. Huoltovarmuuden näkökulmasta kriittisten toimialojen, niiden välisten keskinäisriippuvuuksien ja synergioiden tunnistaminen ja osaava hyödyntäminen ovat edellytys huoltovarmuustyön onnistumiselle ja tuloksellisuudelle. Lisäksi kansainvälisen yhteistyön merkitys kansallisessa huoltovarmuustyössä on huomattava ja kasvaa tulevaisuudessa edelleen.

Suomen huoltovarmuuden lähtökohtana on markkinaehtoinen toiminta myös kriisitilanteissa. Vasta, jos markkinat eivät pysty ylläpitämään yhteiskunnan taloudellisia ja teknisiä perustoimintoja häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa, yhteiskunnan on täydennettävä markkinoiden toimintaa välttämättömillä toimenpiteillä. Suomen huoltovarmuuden toimintamalli rakentuu vahvasti julkisten, yksityisten ja kolmannen sektorin toimijoiden yhteistyölle. Näin ollen yritysten rooli huoltovarmuusorganisaatiossa on erittäin merkittävä sekä kriittisten infrastruktuurien että palvelujen ja tuotannon osalta. Valiokunta korostaa, että Huoltovarmuuskeskuksen tehtävä huoltovarmuuden kehittämisessä, ylläpidossa ja ennakointyössä sekä huoltovarmuusorganisaation käytännön työn organisoijana on keskeinen.

Talousvaliokunta toteaa, että huoltovarmuusselonteko on erittäin tervetullut ja antaa kattavan ja tarkkan kuvauksen Suomen huoltovarmuuden tilanteesta ja kehitystarpeista vaikeasti ennustettavassa toimintaympäristössä. Se luo hyvän pohjan koko huoltovarmuustoiminnan kehittämiseksi. Valiokunta korostaa erityisesti jäljempänä esiin nostettuja näkökohtia.

Huoltovarmuuden kannalta keskeisiä ilmiöitä

Ilmastomuutos ja vihreä siirtymä

Ilmastomuutos voi vaikuttaa yhteiskuntaan sekä sen elintärkeisiin toimintoihin hyvin eri tavoin ja usein myös hyvin ennakoimattomalla tavalla. Tämä vaikeuttaa riskeihin varautumista ja tarvittavien huoltovarmuustoimenpiteiden suunnittelua. Selonteon mukaan kansallisen huoltovarmuuden kannalta erityisen keskeisiä ilmastomuutokseen liittyviä kysymyksiä ovat energiamurros, sään ääri-ilmiöiden vaikutukset fyysisen infrastruktuurin toimintavarmuuteen sekä ilmatoriskit ruoantuotannolle ja metsätaloudelle.

Talousvaliokunta kiinnittää huomiota erityisesti vihreästä siirtymästä seuraavaan energiamurrokseen, joka vaikuttaa Suomen huoltovarmuuteen monin eri tavoin. Lisäksi ilmastomuutos lisää Suomessa sellaisten riskien todennäköisyyttä, jotka heijastuvat maailmalta rajat ylittävien vaikutusten kautta. Esimerkiksi maailmalla realisoituvat ruoantuotannon ilmatoriskit voivat aiheuttaa

Valiokunnan mietintö TaVM 51/2022 vp

vakavia ruokakriisejä, ja niiden vaikutukset voivat johtaa levottomuuksiin ja muuttoliikkeisiin, jotka voivat heijastua myös Suomeen.

Digitalisaatio ja kyberturvallisuus

Digitalisaation nopea kehittyminen vaikuttaa olennaisesti lähes kaikkiin yhteiskunnan toimintoihin. Uusia teknologioita ja niiden sovelluksia kehitetään ja otetaan käyttöön nopealla tahdilla. Toimintaympäristön muutoksen seurauksena digitaalisia järjestelmiä vahingoittavat tai niiden toimivuutta häiritsevät kyberuhat ja -hyökkäykset ovat lisääntyneet huomattavasti. Hyökkäyksiä on suunnattu valtio- ja kuntatason toimijoita sekä elinkeinoelämää kohtaan myös Suomessa.

Monet yhteiskunnan kannalta elintärkeät palvelut, kuten maksuliikenne ja sähköverkot, ovat riippuvaisia viestintäpalvelujen ja -verkkojen toiminnasta ja esimerkiksi tietoliikenneyhteyksistä ulkomaisiin palvelukeskuksiin. Myös iso osa laitteista ja esimerkiksi liikennevälineistä on digitaalisessa ohjauksessa. Näihin toimintoihin kohdistuvat häiriöt ja kyberhyökkäykset muodostavat merkittävän uhan yhteiskunnan toiminnalle. Lisäksi häiriöiden selvittäminen voi olla vaikeaa ja aikaa vievää erityisesti silloin, kun toimintoja sijaitsee Suomen ulkopuolella.

Valtioneuvosto hyväksyi Suomen kyberturvallisuusstrategian vuonna 2019. Huoltovarmuuden toteutuminen edellyttää, että kriittisten palvelujen tietoturvan taso on riittävän korkea. Talousvaliokunta toteaa, että erityistä huomiota on kiinnitettävä yritysten keskeiseen rooliin kyberturvallisuuden varmistajina. Lisäksi tulee panostaa niiden osaamiseen ja kykyyn havaita kyberhyökkäysten aiheuttamat häiriötilanteet sekä torjua niitä. Talousvaliokunta viittaa myös liikenne- ja viestintävaliokunnan huoltovarmuusselonteosta antamaan lausuntoon (LiVL 35/2022 vp), jonka mukaan kansainvälisten tietoliikenneyhteyksien osalta tulee arvioida vaihtoehtoisten reittien toimivuus siltä varalta, että merikaapeliyhteydet eivät ole käytettävissä.

Hybridiuhat

Turvallisuusympäristön radikaalin muutoksen seurauksena riski siitä, että Suomeen kohdistetaan hybridi-vaikuttamista on kohonnut merkittäväsi. Hybridi-vaikuttaminen voi olla hyvin monenlaisista ja kohdistua hyvinkin erilaisiin kohteisiin, joten siihen ei ole aina helppo ennalta varautua. Talousvaliokunta yhtyy selonteossa esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan varautumista hybridi-vaikuttamiseen tulee vahvistaa kaikin mahdollisin tavoin hyödyntäen sekä kansallisia toimijoita että EU- ja Nato-kumppanuuksia.

Osaaminen ja osaavan työvoiman saatavuus

Huoltovarmuusselonteossa on tunnistettu osaamisen merkitys kriittisenä voimavarana. Talousvaliokunta korostaa, että osaamisen merkitys korostuu sekä osana eri sektorien varautumistyötä että laaja-alaisena suomalaisen yhteiskunnan vahvuuksien ja kriittisten infrastruktuurien ja niiden kehittämisen mahdollistajana. Kysymys on sekä olemassa olevasta osaamispääomasta että kyvykkyydestä luoda kriisitilanteen edellyttämää uutta osaamista. Valiokunta korostaa myös tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan merkitystä huoltovarmuuden vahvistajana.

Valiokunnan mietintö TaVM 51/2022 vp

Talousvaliokunta yhtyy sivistysvaliokunnan näkemykseen (SiVL 27/2022 vp — VNS 8/2022 vp), jonka mukaan osaamisen huoltovarmuuden tulisi näkyä selkeästi myös huoltovarmuuden yleisissä tavoitteissa ja toimenpiteissä. Näissä tavoitteissa ja toimenpiteissä tulisi huomioida huoltovarmuuden kannalta kriittisenä osaamisena erityisesti kyberturvallisuuden opetus, hybridi-vaikuttamisen tunnistaminen sekä huoltovarmuutta ja kansalaisvarautumista koskevien tietoja opettaminen.

Sivistysvaliokunnan tavoin talousvaliokunta korostaa osaavan työvoiman saatavuuden keskeistä merkitystä huoltovarmuuteen liittyvien osaamishaasteiden näkökulmasta. Osaavan työvoiman saatavuutta voidaan varmistaa muun muassa jatkuvan oppimisen keinoin osaamistarpeita taitavasti ennakoimalla ja koulutusta suuntaamalla.

Kriittiset teollisuuden toimialat, kriittinen infrastruktuuri ja verkostomallin kehittäminen

Teollisuudessa huoltovarmuus merkitsee erityisesti kriittisen ja maanpuolustusta turvaavan teollisuustuotannon, rakentamisen ja kriittisten materiaalien saatavuuden turvaamista. Kriittisiksi teollisuudenaloiksi selonteossa tunnistetaan muun muassa kemianteollisuus, metsäteollisuus, rakennusteollisuus, muovi- ja kumiteollisuus sekä puolustusteollisuus.

Suomen huoltovarmuusmalli perustuu tiiviiseen julkisen ja yksityisen sektorin sekä kolmannen sektorin väliseen markkinaehtoiseen yhteistyöhön. Merkittävä osa kriittisistä tuotteista ja kriittisestä infrastruktuurista on yksityisten yritysten tuottamia. Talousvaliokunnan saaman tiedon mukaan useat huoltovarmuuden kannalta keskeiset yritykset ovat kansainvälisessä omistuksessa. Valiokunta huomauttaa, että teollisuusyrityksillä ei ole yleistä lakiin perustuvaa varautumisvelvoitetta vaan varautuminen on omaehtoista ja perustuu sopimukseen alan järjestöjen ja Huoltovarmuuskeskuksen, alan muiden toimijoiden ja Puolustusvoimien kanssa. Valiokunta pitää tärkeänä, että huoltovarmuus voidaan kaikissa tilanteissa varmistaa yrityksen omistuspohjasta riippumatta.

Talousvaliokunta toteaa, että viime vuosikymmenten aikana yritysten arvoketjut ovat voimakkaasti kansainvälistyneet. Näin ollen materiaalit, komponentit, varaosat ja kokoonpanot tehdään usein muualla kuin Suomessa. Arvoketjut ovat usein hyvin monimutkaisia ja vaikeasti jäljitettäviä ja osin sen vuoksi alttiita häiriöille, joihin ei ole välttämättä helppo ennalta varautua tai joita ei voi nopeasti korjata. Yritykset ovatkin pyrkineet hajauttamaan toimintansa kannalta keskeisiä arvoketjuja niin, että ne eivät olisi riippuvaisia vain yhdestä toimittajasta. Tavoitteena on tällä tavoin parantaa keskeisten tuotantopanosten toimitusvarmuutta.

Selonteossa todetaan, että kriittisten tuotteiden ja palvelujen tuotanto edellyttää myös kriittisen infrastruktuurin toimivuutta. Esimerkkejä kriittisistä infrastruktuureista ovat sähkön kanta- ja siirtoverkot, lämpölaitokset, lämmönjakeluverkot, matkaviestintäverkot, tie- ja raideverkosto ja vesilaitokset. Näin ollen teollisuuden ja kriittisen infrastruktuurin välinen keskinäisriippuvuus on vahva. Myös kriittisestä infrastruktuurista merkittävää osaa operoivat ja hallinnoivat yksityiset yritykset. Talousvaliokunta pitää välttämättömänä, että muuttuneessa turvallisuusympäristössä kriittisen infrastruktuurin suojaustoimia ja keinovalikoimaa sekä viranomaisten ja yritysten yhteistoimintaa kriittisten tuotteiden sekä infrastruktuurin osalta entisestään vahvistetaan. Valiokunta korostaa tältä osin myös verkostomallin kehittämisen ja jatkuvan vuoropuhelun tärkeyttä.

Valiokunnan mietintö TaVM 51/2022 vp

Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että huoltovarmuuden yhteistyömalleja kehitettäessä huomioidaan ja hyödynnetään myös alueellisten toimijoiden, kuten kuntien, sekä kolmannen sektorin toimijoiden osaaminen ja valmiudet.

Kansalaisvarautuminen ja kriisitiedottaminen

Kansalaisten varautuminen ja ohjeistaminen häiriö- tai poikkeusoloja varten on olennainen osa huoltovarmuustyötä. Koulutuksen ja valistustyön ohella olennaista on myös vahvistaa kansalaisten omaa varautumis- ja selviytymiskykyä esimerkiksi tilanteissa, joissa tietoliikenneverkot tai lämmönjakelu ei toimi. Tämä parantaisi kansalaisten huoltovarmuutta poikkeusoloissa. Kolmannen sektorin toimijoilla sekä alueellisilla viranomaisilla tulisi olla keskeinen rooli kansalaisvarautumista koskevassa työssä.

Kriisitilanteessa myös kansalaisille tiedottamisen merkitys korostuu ja pitää huolehtia siitä, että tiedottaminen kriisitilanteissa on sujuvaa, varmaa ja saavuttaa kattavasti ihmiset eri alueilla sekä eri-ikäiset ja erikieliset ihmiset. Tämä edellyttää sähköisten viestintäverkkojen ja laajakaistaverkkojen toiminnan turvaamisesta kaikissa oloissa. Viranomaisten ohella myös teleyritysten varautumistoimilla on tässä työssä keskeinen merkitys. Lisäksi medialla on tärkeä rooli luotettavan ja ajankohtaisen tiedon välittämisessä kansalaisille. Yleisradiolla on lakisääteinen velvollisuus varautua poikkeusoloihin. Talousvaliokunta korostaa toimivan, etukäteen suunnitellun ja tiiviin yhteistyön välttämättömyyttä sujuvan ja oikea-aikaisen kriisitiedottamisen onnistumiseksi.

Asiantuntijalausunnoissa on tuotu esiin myös henkisen kriisinkestävyyden merkitys osana huoltovarmuutta. Talousvaliokunta yhtyy esitettyihin näkemyksiin, joiden mukaan hyvin järjestetyllä kansalaisvarautumisella ja aktiivisella kansalaistoiminnalla voidaan vaikuttaa kansalaisten kyvykkyyteen ylläpitää hyviä väestösuhteita ja rakentaa keskinäistä luottamusta, mikä myös edistää huoltovarmuustavoitteiden toteutumista.

Julkiset hankinnat

Useissa asiantuntijalausunnoissa on korostettu julkisten hankintojen keskeistä merkitystä huoltovarmuuden turvaamisessa ja ehdotettu, että julkisia hankintoja koskevaa lainsäädäntöä muutettaisiin niin, että se mahdollistaisi huoltovarmuusnäkökohtien huomioimisen nykyistä paremmin. Talousvaliokunta yhtyy puolustusvaliokunnan lausuntoon (PuVL 10/2022 vp — VNS 8/2022 vp), jossa korostetaan julkisten hankintojen merkitystä ja potentiaalia myös sotilaallisen huoltovarmuuden varmistajana ja tuodaan esiin tarve uudistaa sekä yleistä julkisten hankintojen sääntelyä että puolustus- ja turvallisuushankinnoista annettua lakia EU-sääntelyn puitteissa niin, että huoltovarmuusnäkökohdat tulevat nykyistä paremmin huomioituiksi.

Talousvaliokunta pitää oikeana huomiota, jonka mukaan julkisilla hankinnoilla on merkittävä rooli huoltovarmuuden turvaamisen näkökulmasta. Valiokunta katsoo, että aidon kilpailutilanteen ja kustannustehokkuuden säilyttäminen hankinnoissa palvelee myös huoltovarmuutta. Suomen kansallinen hankintalainsäädäntö on vahvasti sidoksissa EU:n hankintadirektiiveihin, jotka mahdollistavat vain rajallisesti liikkumavaraa kansallisessa lainsäädännössä. Näin ollen huoltovarmuusnäkökohtien huomioiminen voi tapahtua vain EU:n hankintadirektiivin sallimissa puit-

Valiokunnan mietintö TaVM 51/2022 vp

teissa. Valiokunta pitää kannatettavana, että selvitetään, minkälaiset huoltovarmuutta tukevat järjestelyt ovat EU:n hankintalainsäädännön mukaan mahdollisia.

Eräitä huoltovarmuuden kannalta keskeisiä talouden sektoreita koskevia huomioita

Valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden yleisistä tavoitteista (1048/2018) ohjaa ja asettaa tavoitteita sektorikohtaisen huoltovarmuustyön kehittämiseksi. Huoltovarmuusselonteon valmistelun yhteydessä on noussut esiin myös sektorikohtaisia huomioita ja kehittämisehdotuksia. Selonteon mukaan näitä sektorikohtaisia kehittämisehdotuksia arvioidaan tarkemmin valtioneuvoston huoltovarmuuden tavoitepäätöksen uudistamisen yhteydessä. Talousvaliokunta toteaa, että eri huoltovarmuuden toteuttaminen yksittäisillä talouden sektoreilla edellyttää myös niiden välisten keskinäisriippuvuuksien tunnistamista.

Elintarvikehuolto

Elintarvikehuollon tehtävänä on turvata väestön riittävä ravinnon saatavuus, laatu ja turvallisuus kaikissa tilanteissa. Huoltovarmuusselonteossa todetaan, että koko arvoketjun on toimittava, jotta elintarvikehuolto voidaan turvata. Tämä edellyttää maatalouden alkutuotannon sekä elintarviketeollisuuden ja päivittäistavarakaupan toimintavarmuuden varmistamista. Selonteon mukaan kannattava alkutuotanto on elintarvikehuollon turvaamisen perusedellytys.

Myös maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa lausunnossaan (MmVL 31/2022 vp), että ruoantuotannon kannattavuuden ja elintarvikemarkkinoiden toimivuuden parantaminen ovat keskeisiä toimenpiteitä huoltovarmuuden kehittämiseksi. Se kiinnittää huomiota alkutuottajien heikkoon neuvotteluasemaan elintarvikeketjussa erityisesti suhteessa vähittäiskaupan toimijoihin ja pitää myös huoltovarmuusnäkökulmasta välttämättömänä, että asiaan puututaan lainsäädännön keinoin.

Elintarviketeollisuuden toiminta perustuu pääosin kotimaisten raaka-aineiden käyttöön. Selonteon mukaan Suomen omavaraisuus kaikkien elintarvikkeiden osalta on noin 80 prosenttia silloin, kun tuotantopanosten saatavuudessa ei ole ongelmia. Maatalouden eri tuoteryhmillä omavaraisuusaste voi kuitenkin vaihdella hyvinkin paljon. Talousvaliokunta pitää ruoantuotannon riittävän omavaraisuusasteen turvaamista keskeisenä huoltovarmuuden näkökulmasta. Kotimaisen ruoantuotannon ja omavaraisuuden merkitys koko arvo- ja tuotantoketjun osalta korostuu erityisesti pitkäkestoisissa kriiseissä. Myös pitkät etäisyydet ja Suomen riippuvuus merikuljetuksista lisäävät tarvetta ruoantuotannon omavaraisuusasteen säilyttämiselle korkeana.

Selonteossa tunnistetaan, että kansallisen huoltovarmuuden säilyttäminen elintarvikehuollossa edellyttää useiden eri tuotantopanosten häiriötöntä saatavuutta. Näitä ovat erityisesti kausityövoiman, polttonesteiden, maakaasun, kylvösiementen, taimien, kasvinsuojeluaineiden, rehujen raaka-aineiden, kuivikkeiden, pakkausmateriaalien, maatalouskoneiden ja -laitteiden varaosien, eläinlääkkeiden ja suojarusteiden saatavuus ja kuljetusten jatkuvuuden turvaaminen. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ja Venäjälle asetetut pakotteet ovat nostaneet monien maatalouden alkutuotannon kannalta keskeisten tuotantopanosten hintoja ja vaikeuttaneet niiden saatavuutta. Tämän takia tuotteille joudutaan etsimään uusia toimittajia ja kuljetustapoja. Tämä heijastuu väistämättä maatalouden toimijoiden toimintamahdollisuuksiin ja kannattavuuteen. Talousvaliokunta yhtyy näkemykseen, jonka mukaan maatalouden harjoittamisen kannalta keskeisten tuot-

Valiokunnan mietintö TaVM 51/2022 vp

teiden, esimerkiksi lannoitteiden ja rehujen, kotimaista tuotantoa tulisi mahdollisuuksien mukaan vahvistaa. Tämä on tärkeää erityisesti sen vuoksi, että Venäjän hyökkäyssodan aiheuttamat saatavuusongelmat ovat todennäköisesti pitkäkestoisia.

Ruoantuotanto toimialana on haavoittuvainen ilmastonmuutoksen vaikutuksille sekä Suomessa että maailmanlaajuisesti. Nämä riskit ovat myös realisoituneet kuivuutena, tulvina ja myrskyinä sekä useina sääoloiltaan poikkeuksellisen epäsuotuisina kasvukausina. Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että maataloutta harjoitetaan koko maassa ja peltoviljelyä eri maalajeilla. Tämä hajauttaa ilmastovaikutuksista ruoantuotannolle aiheutuvaa riskiä. Talousvaliokunta toteaa, että maailmalla realisoituvat ruoantuotannon ilmatoriskit voivat aiheuttaa vakavia ruokakriisejä ja niiden vaikutukset voivat johtaa levottomuuksiin ja muuttoliikkeisiin, jotka voivat heijastua myös Suomeen.

Energiahuolto

Energiahuollon huoltovarmuus kattaa erityisesti kaasun, lämmön, sähkön ja öljyn saatavuuden. Selonteon mukaan energian saatavuuteen liittyvien häiriöiden varalta pidetään yllä keskimäärin viiden kuukauden normaalikulutusta vastaavia tuontipolttoainevarastoja. Alalla on varautumis- ja valmiussuunnitelmia myös siirto- ja jakeluverkostojen sekä kuljetus- ja varastointijärjestelmien turvaamiseksi.

Energian huoltovarmuuden kannalta haasteita ovat erityisesti Venäjän hyökkäyssodan aiheuttamat vaikutukset energian saatavuuteen sekä ilmastonmuutokseen ja vihreän siirtymään liittyvä energiamurros. Siirtymä päästöttömään energiaan ja energian huoltovarmuuden turvaaminen edellyttävät taitavaa eri energiamuotojen hyödyntämistä. Toisaalta vihreä siirtymä auttaa Venäjän tuontiriippuvuudesta irrottautumisessa ja siten parantaa myös energiasektorin huoltovarmuutta. Suomella on vihreän siirtymän myötä mahdollisuus energiaomavaraisuuteen.

Huoltovarmuusselonteossa todetaan, että olemassa oleviin varmuusvarastoihin ei ole tehty muutoksia. Varmuusvarastojen kokonaismäärää on kuitenkin kasvatettu aloittamalla energiaturpeen varmuusvarastointi, mikä laajentaa samalla polttoainevalikoimaa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää kaukolämpötuotannon energiahuollon turvaamiseen. Talousvaliokunta viittaa tältä osin mietintöönsä TaVM 33/2022 vp, jonka mukaan varmuusvaraston tavoitteena on turvata lämpöhuollon toimivuutta kriisiaikoina sekä hallittua siirtymää hiilineutraaliin yhteiskuntaan. Talousvaliokunta korostaa, että Huoltovarmuuskeskuksella on paras kyky arvioida varmuusvarastointiin liittyviä kysymyksiä.

Talousvaliokunta yhtyy selonteossa esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan huoltovarmuuden kannalta olennaista on energiantuotannon monipuolisuus. Lisäksi valiokunta pitää tärkeänä, että panostetaan puhtaan sähköenergian tuotannon, käytön ja varastoinnin investointeihin sekä kannustetaan uusia ja kustannustehokkaita energiaratkaisuja tuottavia innovaatioita. Investoinnit uusiin kustannustehokkaisiin teknologioihin vahvistavat Suomen kilpailukykyä ja siten myös huoltovarmuutta.

Talousvaliokunta viittaa tarkastusvaliokunnan lausuntoon (TrVL 4/2022 vp — VNS 8/2022 vp) ja toteaa, että fossiilisten polttoaineiden käytön vähentämisellä osana vihreää siirtymää on mer-

Valiokunnan mietintö TaVM 51/2022 vp

kittäviä valtiontaloudellisia vaikutuksia, koska energiaverot ja huoltovarmuusmaksu kannetaan tällä hetkellä lähinnä fossiilisista polttoaineista.

Finanssimarkkinoiden toiminnan varmistaminen

Suomessa käytettävä maksuliikenteen, korttimaksamisen ja arvopaperikaupan infrastruktuuri on 2000-luvulla muuttunut voimakkaasti. Rahoituslaitokset ovat siirtäneet palvelutuotantonsa kannalta merkittäviä järjestelmiä ja tietovarantoja ulkomaille. Kansainvälisten järjestelmien tai tietovarantojen käytön estyminen voi keskeyttää maksuliikenteen, korttimaksamisen ja arvopaperikaupan Suomessa. Finanssisektorin varautumistyön merkitys on korostunut viimeaikaisen turvallisuusympäristön muutoksen ja erityisesti kohonneiden hybridi- ja kyberuhkien vuoksi.

Huoltovarmuusselonteon mukaan Suomen rahoitusmarkkinoiden varautumisen taso ei tällä hetkellä täysin vastaa yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa esitettyjä linjauksia ja valtioneuvoston asettamia varautumisen tavoitteita. Joissain asiantuntijalausunnoissa todetaan, että tämä pitää osittain paikkansa, koska maksujärjestelmien, korttimaksamisen ja arvopaperi-infrastruktuurien osalta ei ole ollut kansallista varautumista. Lisäksi kaikki keskitetyt ja keskeiset järjestelmät sijaitsevat Suomen rajojen ulkopuolella muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta.

Talousvaliokunta toteaa, että tilanne on jonkin verran kohentunut vuonna 2022 käyttöön otetun Rahoitusvakausviraston ylläpitämän huoltovarmuustilijärjestelmän kautta. Huoltovarmuustilijärjestelmän tarkoituksena on turvata päivittäismaksaminen mahdollisissa kriisitilanteissa tai jos jokin Suomessa toimiva pankki joutuu maksukyvyttömäksi. Järjestelmä mahdollistaa tilisiirrot, korttimaksamisen ja käteisnostot vakavissa normaaliolon häiriöissä tai poikkeusoloissa, jos pankki ei pysty käyttämään keskeisten maksupalvelujen edellyttämiä järjestelmiä. Päivittäismaksamista varmistaa myös pankkien välisen maksuliikenteen turvaaminen, josta vastaa Suomen Pankki. Talousvaliokunta huomauttaa, että myös käteismaksamisen tulisi olla mahdollista ja käteistä rahaa saatavilla kriisien aikana.

Talousvaliokunta toteaa selonteossa todetun mukaisesti, että työtä finanssisektorin huoltovarmuuden parantamiseksi tulee jatkaa yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittisten palvelujen osalta. Valiokunta tunnistaa, että tässä työssä on huomioitava finanssimarkkinoiden vahva riippuvuus yhteiskunnan perusinfrastruktuuripalveluiden, erityisesti sähkönjakelun ja tietoliikenteen, toimivuudesta. Lisäksi on huomioitava, että finanssimarkkinalainsäädäntö on pitkälti harmonisoitu EU:n tasolla.

Kuljetusten jatkuvuuden turvaaminen

Logistiikan ja tavarakuljetusten toimiminen kriisitilanteissa on välttämätöntä hyvin monien alojen kriittisten toimintojen turvaamiseksi. Varautumisen perustana ovat markkinaehtoiset logistiikkapalvelut, toimiva infrastruktuuri sekä elinkeinoelämän ja viranomaisten välinen yhteistyö. Selonteon mukaan logistiikka kattaa muun muassa tie- ja rautatiekuljetukset, meri- ja ilmakuljetukset ja satamat sekä näihin liittyvät raha- ja tietovirrat.

Lähes 90 % Suomen viennistä ja tuonnista kulkee meritse, joten yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen jatkuvuus on erittäin riippuvainen merikuljetuksista. Merikuljetusten varmistaminen

Valiokunnan mietintö TaVM 51/2022 vp

edellyttää muun muassa polttoaineen saatavuuden, satamien huoltovarmuuden ja satamiin johtavien kuljetusreittien varmistamista, jotta voidaan turvata satamiin johtavien kuljetusreittien toimivuus ja kansainväliset yhteydet. Asiantuntijalausuntojen mukaan kotimaista jäävahvistettua tonnistoa ei ole riittävästi huoltovarmuuden tarpeisiin poikkeusoloissa, ja lisäksi kannetaan huolta merihenkilöstön riittävyydestä. Talousvaliokunta toteaa, että merikuljetusten jatkuvuus, alusten pysyminen Suomen lipun alla sekä riittävän jäävahvisteisen tonniston ja merihenkilöstön saatavuus ovat keskeisiä tekijöitä merikuljetusten toimivuuden varmistamiseksi myös poikkeustilanteissa. Valiokunta kiinnittää erityistä huomiota merenkulkualaa koskevaan energiamurrokseen. Merikuljetusten turvaaminen on Suomen huoltovarmuuden näkökulmasta välttämätöntä, ja niiden sujuvuuteen pitää kiinnittää erityistä huomiota.

Selonteossa sekä liikenne- ja viestintävaliokunnan lausunnossa (LiVL 35/2022 vp) todetaan, että vaikka merikuljetuksia ei voida kokonaan korvata muilla kuljetusmuodoilla, Itämeren alueen lisääntyneet jännitteet edellyttävät myös vaihtoehtoisten kuljetusreittien ja korvaavien kuljetusmuotojen selvittämistä. Niiden toimivuuden varmistaminen otetaan huomioon valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman päivityksessä. Talousvaliokunta toteaa liikenne- ja viestintävaliokunnan tavoin, että kuljetusreittien tulee toimia koko maassa, ja korostaa energia- ja polttoainehuollon varautumisen tärkeyttä logistiikan turvaamiseksi kaikissa olosuhteissa. Talousvaliokunta korostaa myös Suomen rajat ylittävän infrastruktuurin toimivuutta ja kehittämistarpeita huoltovarmuuden kannalta.

Asiantuntijalausunnoissa tähdennetään, että logistiikka- ja kuljetusalan huoltovarmuus on pitkälti yksityisten yritysten toiminnan varassa. Toiminnan tulee olla kannattavaa ja kilpailukykyistä verrokkimaihin nähden, jotta yritysten toimintaedellytykset säilyvät myös rajuissa ja ennakoimattomissa toimintaympäristön muutoksissa, kuten energian hinnannousuissa. Talousvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että kuljetusalan yrityksistä suuri osa on pk-yrityksiä, ja alan alihankinta- ja toimitusketjukokonaisuuksien tunnistaminen ja toimintaperiaatteiden ymmärtäminen sekä polttoaineiden jakeluverkoston varmistaminen on tärkeää myös huoltovarmuuden näkökulmasta.

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluilla ja tarvikkeilla (lääkkeet, rokotteet, infuusionesteet ja lääkinnälliset laitteet) on keskeinen asema huoltovarmuuden turvaamisessa. Alaa koskevan varautumisen kehittäminen on tärkeää niin kansallisella, alueellisella kuin paikallisella tasolla. Erityiseksi huolenaiheeksi terveydenhoitoalalla on osoittautunut ammattitaitoisen henkilökunnan riittävyys.

Suomalainen sosiaali- ja terveydenhuolto kytkeytyy osaksi globaaleja arvo- ja toimitusketjuja, joiden kautta kulkevat esimerkiksi kriittiset materiaalit, terveydenhuollon laitteet ja tarvikkeet sekä lääkkeet. Erittäin keskittynyt globaali lääkkeiden ja niiden raaka-aineiden tuotanto ja siihen liittyvä logistiikka ovat herkkiä häiriöille. Myös erilaisten laitteiden, kuten lääkintälaitteiden, tai muiden kriittisten tuotteiden valmistukseen tarvitaan komponentteja, joiden tuotantoon liittyvillä häiriöillä voi olla merkittäviä vaikutuksia. Lisäksi Suomen maantieteellinen sijainti, riippuvuus merikuljetuksista ja pitkät kuljetusetäisyydet sekä energiantensiivinen talouden rakenne asettavat erityisiä vaatimuksia myös sosiaali- ja terveydenhuollon varautumiselle. Talousvaliokunta

Valiokunnan mietintö TaVM 51/2022 vp

korostaa, että covid-19-pandemiasta saadut kokemukset tulee hyödyntää tulevaisuuden varautumistyössä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta korostaa lausunnossaan (StVL 14/2022 vp) tarvetta vahvistaa sosiaali- ja terveydenhuollon toimintakykyä kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla niin, että erilaisiin uhkiin vastaaminen voi tapahtua kansallisena kokonaisuutena. Se kiinnittää erityistä huomiota materiaalisen varautumisen edellyttämiin investointeihin ja siihen, että Suomen puolustusvoimat on pitkälti riippuvainen siviiliterveydenhuollon järjestelyistä ja kyvyistä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta kiinnittää huomiota myös tiiviin kansainvälisen yhteistyön merkitykseen sekä Pohjoismaiden että EU:n tasolla ja viittaa esimerkkinä laatuaan ensimmäiseen kemiallisten, biologisten, radiologisten ja ydinuhkien torjumista varten Suomeen perustettuun EU:n strategiseen varastoon, joka sisältää henkilösuojaimia, mittauslaitteita, lääkkeitä ja vasta-aineita. Lausunnossa tuodaan esiin myös Kelan ja hyvinvointialueiden merkitys huoltovarmuuden kannalta keskeisinä toimijoina. Talousvaliokunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan näkemyksiin.

Asiantuntijalausunnoissa tuodaan esiin uuden komission yhteyteen perustetun terveyshätätilanteiden valmiusviranomaisen HERA:n rooli keskeisenä EU:n tason toimijana sosiaali- ja terveydenhuollon varautumisessa sekä toimivan yhteistyön merkitys HERA:n ja kansallisista sosiaali- ja terveystalouden palvelujen varautumisesta vastaavien toimijoiden välillä. Talousvaliokunta pitää huomiota perusteltuna.

Talousvaliokunta pitää sosiaali- ja terveysvaliokunnan tavoin välttämättömänä, että Huoltovarmuuskeskuksen tehtäviä ja velvollisuuksia suhteessa sosiaali- ja terveydenhuollon vastuisiin selkiytetään. Valiokunta katsoo, että jatkossa sosiaali- ja terveysministeriön alaisen toiminnan kokonaisuutta tulee arvioida laajemmin varautumisen suunnittelussa ja kuulla erityisesti käytännön toimijoita, kuten lääkehuollon ja terveysteknologian toimialojen edustajia.

Kansainvälinen yhteistyö

Covid-19-pandemian ja Venäjän hyökkäyssodan aiheuttamien toimintaympäristön muutosten myötä huoltovarmuutta koskevan kansainvälisen yhteistyön merkitys on lisääntynyt. Selonteon mukaan Suomi osallistuu aktiivisesti kansainväliseen varautumis- ja huoltovarmuusyhteistyöhön Pohjoismaissa, Euroopan unionissa ja globaalilla tasolla.

Markkinaehtoinen ja pitkälti yritysten toimintaan perustuva huoltovarmuusmalli edellyttää monipuolisia poliittisia ja kaupallis-taloudellisia kansainvälisiä suhteita. Selonteossa korostetaan, että Suomi puolustaa avointa ja sääntöpohjaista kauppapolitiikkaa ja pitää sen kehittämistä tärkeänä myös huoltovarmuuden turvaamisen näkökulmasta. EU:n kauppasopimusverkostoa laajentamalla ja kauppasopimusten tehokkaalla täytäntöönpanolla voidaan nykyistä todennäköisemmin löytää vaihtoehtoisia toimitusketjuja ja tuotantopanoksia, mikä helpottaa tuotteiden ja palvelujen saatavuutta ja siten vahvistaa huoltovarmuutta. Talousvaliokunta pitää esitettyä toimintaperiaatetta oikeana ja protektionistisia menettelyjä torjuvana.

Talousvaliokunta toteaa, että yhä suurempi osa huoltovarmuustyöstä tapahtuu EU-maiden yhteistyönä ja osin EU-sääntelyn ehtoilla. Selonteossa tuodaan erityisesti esiin uusi CER-direktiivi (Resilience of Critical Entities), jonka tarkoituksena on parantaa Euroopan unionin kannalta vält-

Valiokunnan mietintö TaVM 51/2022 vp

tämättömien palvelujen häiriönsietokykyä, ylläpitää yhteiskunnan elintärkeitä taloudellisia toimintoja sekä varmistaa, että sisämarkkinoilla toimivilta kriittisiltä toimijoilta edellytetään jatkossa yhdenmukaista varautumisen tasoa riippumatta siitä, missä jäsenvaltiossa ne toimivat. Direktiivissä määritellään yhdeksän kriittistä toimialaa: liikenne, energia, pankit, finanssimarkkinat, terveys, elintarvikehuolto, vesi- ja jätevesihuolto, digitaalinen infrastruktuuri ja avaruus sekä tietyn osin julkinen sektori.

Talousvaliokunnan saaman selvityksen mukaan direktiivin kansallinen täytäntöönpano edellyttää sekä muutoksia sektorikohtaiseen lainsäädäntöön että huoltovarmuuslainsäädännön päivittämistä. Lisäksi tulee määritellä Huoltovarmuuskeskuksen ja Huoltovarmuusorganisaation roolit CER-direktiivin soveltamisessa. Talousvaliokunta pitää luontevana ratkaisuna sitä, että Huoltovarmuuskeskus alan huoltovarmuuskysymysten käytännön järjestäjänä Suomessa toimisi CER-direktiivin mukaisena kansallisena yhteyspisteenä ja mahdollisesti myös toimivaltaisena viranomaisena.

CER-direktiivi on hyvä esimerkki siitä, että EU on ryhtynyt ottamaan aiempaa enemmän roolia huoltovarmuuskysymyksissä. Talousvaliokunta toteaa, että EU-tasolla on olemassa ja suunnitteilla myös useita muita välineitä sisämarkkinoiden häiriön- ja kriisinsietokyvyn vahvistamiseksi. Näitä muita välineitä ovat muun muassa EU:n verkko- ja tietoturvadirektiivi NIS2, finanssialan digitaalista häiriönsietokykyä koskeva DORA-asetus, uusi terveyshätätilaviranomainen HERA sekä sisämarkkinoiden hätätilainstrumentti SMEI. Valiokunta pitää välttämättömänä, että kaikkien kriisinhallintaa ja varautumista koskevien olemassa ja suunnitteilla olevien EU-hankkeiden väliset suhteet selvennetään ja varmistetaan, että niitä koskevat sääntelyt ja sääntelyiden soveltaminen eivät ole päällekkäisiä tai ristiriidassa keskenään. Talousvaliokunta toteaa vielä, että lisäksi tulee selvittää EU-sääntelyiden vaikutukset kansallisiin huoltovarmuus- ja kriisinvaramuusrjestelmiin. Talousvaliokunta korostaa, että tämä on erittäin tärkeää myös siksi, että unionin tason yhteinen varautuminen kriiseihin ei korvaa tai rajoita jäsenvaltioiden vastuuta kansallisesta varautumisestaan.

Nato-jäsenyyden merkitys Suomen huoltovarmuudelle

Talousvaliokunta kiinnittää puolustusvaliokunnan tavoin huomiota siihen, että jäsenyys parantaa merkittävästi Itämeren meriliikenteen huoltovarmuutta, mikä on Suomen huoltovarmuuden ja kriisinkestävyyden kannalta erittäin tärkeää.

Natolla ei ole ohjausvaltaa jäsenmaidensa huoltovarmuustoimintaan, mutta se on kehittänyt jäsenmaidensa käyttöön siviilivalmiuden seitsemän perusvaatimusta käsittävän arviointimallin, jolla jäsenvaltiot arvioivat omaa siviilivalmiuden tasoa ja sitä kautta Naton yhteistä resilienssiä. Suomen huoltovarmuusmalli vastaa hyvin Naton seitsemän perusvaatimuksen tarpeisiin. On kuitenkin huomattava, että Nato on ensisijaisesti puolustusliitto, jossa turvallisuus johtaa ajattelua ja jossa resilienssikysymykset kehittyvät sen ohella.

Talousvaliokunta kiinnittää huomiota selonteossakin mainittuun Naton perussopimuksen 8 artiklaan, jonka mukaan Naton jäsenmaa ei voi tehdä kolmansien osapuolten kanssa sitoumuksia, jotka menevät liittokunnan jäsenyyden asettamien velvoitteiden edelle. Näin ollen Natoon kuulumattoman maan sopimus Naton jäsenmaan kanssa on aina toissijainen mahdollisten Naton mui-

Valiokunnan mietintö TaVM 51/2022 vp

den jäsenmaiden samanaikaisiin tarpeisiin nähden. Myös tämä toimintaperiaate tulee Suomen Nato-jäsenyyden myötä vahvistamaan Suomen huoltovarmuutta.

Huoltovarmuuden taloudellisten resurssien turvaaminen

Suomen huoltovarmuuden rahoitus koostuu useasta eri lähteestä. Keskeisin huoltovarmuuden rahoituslähde on Huoltovarmuuskeskuksen hallinnoima valtion budjetin ulkopuolinen huoltovarmuusrahasto. Lisäksi valtion talousarviossa on kunkin ministeriön hallinnonalan vastuulle kuuluvaa huoltovarmuuteen varattua rahoitusta.

Huoltovarmuusrahasto

Huoltovarmuusrahasto valtion talousarvion ulkopuolisena rahastona on poikkeuksellinen järjestely, joka on perustuslain (PL 87 §) nojalla sallittu vain, jos valtion pysyvän tehtävän hoitaminen välttämättä sitä edellyttää. Talousvaliokunta viittaa tarkastusvaliokunnan lausuntoon (TrVL 4/2022 vp — VNS 8/2022 vp), jossa todetaan, että saamiensa selvitysten perusteella valiokunta katsoo, että Huoltovarmuusrahasto huoltovarmuustoimenpiteiden rahoittamisen muotona on perusteltu poikkeustilanteissa tarvittavan rahoituksen joustavuuden ja nopeuden takaamiseksi. Talousvaliokunta yhtyy esitettyyn näkemykseen.

Valiokunta toteaa, että huoltovarmuusrahaston merkitys yleisenä julkisen hallinnon huoltovarmuushankkeiden rahoittamisen lähteenä on kasvanut yhä merkittävämmäksi samalla kun hallinnonalojen oma huoltovarmuutta koskeva varautuminen ja resursointi ovat heikentyneet. Huoltovarmuusrahastosta on esimerkiksi maksettu eri hallinnonalojen pysyviä kuluja, kuten palkkoja. Tarkastusvaliokunta on pitänyt tilannetta budjetin täydellisyyseriaatteen näkökulmasta ongelmallisena, mutta pitää hyvänä, että selonteossa asiaan on kiinnitetty huomiota ja linjattu, että huoltovarmuusrahastosta ei pääsääntöisesti rahoiteta sektoriministeriön vastuulle kuuluvia normaaliajan huoltovarmuustoimintoja. Talousvaliokunta pitää linjausta ja sen taustalla olevia perusteluja hyvinä ja oikeansuuntaisina.

Huoltovarmuusselonteon mukaan huoltovarmuusrahaston tuotto on ollut jo pitkään laskeva. Tämä johtuu siitä, ettei vuonna 1992 päätettyyn huoltovarmuusmaksun tasoon ole tehty inflaatiotarkistuksia. Huoltovarmuusmaksun tuotto laskee myös siitä syystä, että huoltovarmuusmaksu kannetaan fossiilisista polttoaineista, sähköstä sekä vähäisessä määrin eräistä uusiutuvista polttoaineista. Kun osana vihreää siirtymää fossiilisista energianlähteistä siirrytään muihin energianlähteisiin, huoltovarmuusmaksun kertymä väistämättä pienenee. Talousvaliokunta on tarkastusvaliokunnan tavoin huolestunut huoltovarmuusmaksun alenevasta trendistä ja pitää tärkeänä, että huoltovarmuusrahaston kantokyky turvataan myös tulevaisuudessa.

Kokoavia huomioita

Talousvaliokunta pitää välttämättömänä, että Suomen huoltovarmuuden toimivuutta ja tasoa seurataan säännöllisesti ja kehitetään oikea-aikaisesti toimintaympäristössä tapahtuvien muutosten edellyttämällä tavalla. Huoltovarmuus on nähtävä vahvempana osana Suomen kokonaisturvallisuutta. Valiokunta pitää nykyistä viranomaisten, yritysten ja kolmannen sektorin yhteistyöhön perustuvaa markkinaehtoista toimintamallia edelleen pääosin toimivana. Valiokunta toteaa, että

Valiokunnan mietintö TaVM 51/2022 vp

huoltovarmuuden kehittämisen tulisi jatkossakin perustua Suomen omien vahvuuksien sekä monipuoliseen kansainvälisten verkostojen ja kumppanuuksien hyödyntämiseen.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy kannanoton selonteon VNS 8/2022 vp johdosta.

Valiokunnan kannanottoehdotus

Eduskunnalla ei ole huomautettavaa selonteon johdosta.

Helsingissä 23.2.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Sanni Grahn-Laasonen kok

varapuheenjohtaja Katri Kulmuni kesk

jäsen Atte Harjanne vihr

jäsen Mari Holopainen vihr

jäsen Hannu Hoskonen kesk

jäsen Eeva Kalli kesk (osittain)

jäsen Matias Mäkyne sd

jäsen Raimo Piirainen sd

jäsen Sakari Puisto ps

jäsen Minna Reijonen ps

jäsen Janne Sankelo kok

jäsen Hussein al-Tae sd

jäsen Veikko Vallin ps

jäsen Tuula Väättäin sd (osittain)

jäsen Johannes Yrttiaho vas

varajäsen Juha Mäenpää ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Johanna Rihto-Kekkonen